

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

WERTEP

il. Paweł Jaroński

Najczęściej używamy formy liczby mnogiej WERTEPY, ale forma liczby pojedynczej WERTEP też jest poprawna. Dawniej WERTEP miał rozmaite postacie: ta WERTEBA, ten WERTEB, ta WERTEPA lub ten WERTEP, ale podstawowe znaczenie było takie jak dziś 'trudna lub zła droga, manowce'. Znaczenie podstawowe ulegało modyfikacjom w różnym czasie i w różnych regionach, więc w różnych słownikach znajdziemy różne definicje: 'droga nad przepaścią', 'kręta lub spadzista droga', 'nieprzebyte ostępy leśne'. Do tego znaczenia dołączały dodatkowe, tak że WERTEP był to – jeśli wierzyć słownikom – synonim wirydarza (przy czym oznaczał raczej ogródek niż wewnętrzny dziedziniec), a nawet jasełek („Więc i teraz z tym wertepem na plecach, udając djaczka, dobrzem odegrał rolę” albo „Wykleiłem sobie wertep z papieru i będę chodził po domach, pokazując diabła i anioła” – czytamy u Słowackiego). Uznaje się, że WERTEP to rutenizm – zapożyczenie z ukraińskiego, pozostałość z czasów Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Brzmienie słowa sugeruje jednak, że może nie być to wyraz słowiański. Całkiem możliwe, że WERTEBA / WERTEP to przekształcone niemieckie *der Irrweg* 'zła droga, błędny szlak'. Tak to okrzęzną drogą, a więc przez wertepy i manowce, trafił WERTEP do polszczyzny.